

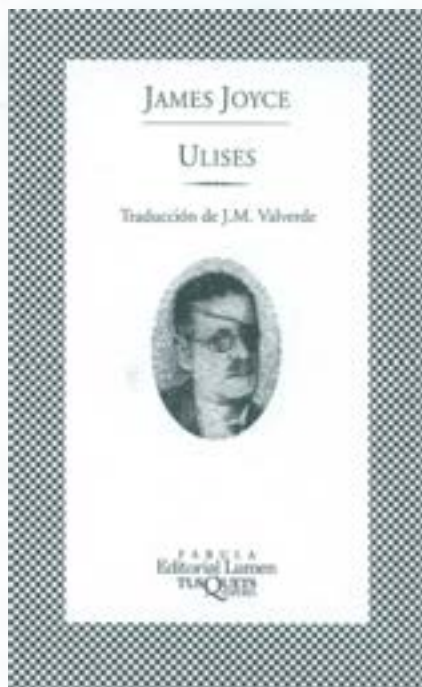
"Si." Per sobre de totes les novetats que omplen els teatres aquesta tardor sobresurt la presència fulgurant d'un monòleg, "La noche de Molly Bloom", es tracta de l'adaptació que José Sanchis Sinisterra, de qui encara recordo les seves màgiques classes a l'institut Pau Vila, ha fet del darrer dels capítols, el 18, de *l'Ulises* de James Joyce. Es tracta d'una peça especial i emblemàtica de la gran novel·la del segle XX. Especial perquè de fet se situa fora del recorregut argumental de la novel·la, una vegada ja s'ha produït el retorn del "guerrer" a casa, i perquè actua de reflexió final des de la perspectiva de la dona, la Molly Bloom. Una reflexió en forma de monòleg interior, on el flux de la consciència, ben marcat per les aportacions freudianes, es desenvolupa amb una total llibertat, cosa que es confirma per l'absència física de cap signe de puntuació al llarg de la seixantena de pàgines que el componen. La feina de Sanchis, per tant, ha estat ben complexa: intentar compondre, ordenar, dins el desordre lògic, i fer comprensible un text difícil, ple de referents simbòlics metaliteraris però que, alhora, pugui ser comprensible per a l'espectador sense cap necessitat d'haver llegit el conjunt de la novel·la.

Al costat d'aquesta feina de microcirurgia, hi ha la feina de l'artista, de l'actriu, la feina d'una Rosa Novell madura, amb una força interna i externa desbordants en tots els matisos, que n'hi ha força; d'un personatge que es revela com un ésser humà reflexiu, ple d'ironia crítica però embolcallat també per una dolçor fascinant i una gran capacitat d'acceptació del seu passat i, alhora, del seu present.

El text és fascinant i la representació esdevé màgica, "ha estat la millor nit", ens reconeix de seguida una Rosa Novell que apareix entre cortines i que enlluerna amb la seva mirada

Molly Bloom i/o Rosa Novell

David Serrano Blanquer

directa i amable i la seva feminitat seductora. Després de les salutacions s'asseu, comosa encara pel text que ha llegit al final en record de l'assassinat d'Ernest Lluch (és el dia de la manifestació de Barcelona), i es posa a disposició, encuriosida malgrat la quantitat de mitjans que ha de rebre aquests dies.

Escolta Rosa, per començar, aquest monòleg és realment una explosió de sentiments, sentiments que a raó de segons poden passar de la ràbia al dolor, i de l'eufòria a la malenconia. Ha de ser difícil saber fer aquest canvi de registre així, sense trànsits, no?

Mira, aquesta és la feina de l'artista. L'actor no ha d'ensenyar mai la dificultat d'actuar, ha de semblar que és

"La Noche de Molly Bloom"

Adaptació teatral: José Sanchis Sinisterra

Direcció: Lourdes Barba i Rosa Novell

Intèrpret: Rosa Novell

Artenbrut, Barcelona

23 de novembre de 2000

molt fàcil, la gent ha de pensar que siestic al llit, estic al llit, i ja està, com si jo estés a casa meua, amb l'única diferència que hi ha algú (l'espectador) que mira per una mena de forat. Jo recordo una vegada que, era molt jove, vaig anar a veure Rubinstein al Palau de la Música. Era un concert de piano, estava a dalt de tot, ell es va posar a tocar el piano, i vinga va! (*fa veure que toca un piano imaginari*), va tocar d'una manera que em vaig quedar molt sorpresa, semblava tan fàcil!... I em va quedar gravat això. És una cosa que tota la vida ho recordaré. I vaig pensar: "Això és el que ha de fer un artista". Ell no em va ensenyar mai el difícil que era tocar així, m'ensenyava com si fos la cosa més senzilla i més natural...

Però perquè tot sembli tan fàcil cal un treball previ impressionant...

La veritat és que es necessita una tècnica, i una gran comprensió del públic, cada paraula l'has d'haver patit, tenir unes imatges molt clares de cada frase, has de visualitzar-les, tenir-les en un discurs intern, o sigui, gairebé les has de veure com al cap (*se' toca teatralment*). I després has d'anar a *tope*. Perquè sempre, a dalt de l'escenari, t'has de jugar la vida, una mica com el torero: has d'anar a donar el teu cop.

Tot plegat resulta més fàcil si l'adaptació ho permet, com és el cas.

L'adaptació, que és de 1979, crec que és molt bona. Aquesta obra és com una mena de radiografia interna i externa de la dona, no? D'altra banda, però, s'està fent un pla cinematogràfic des de fora, perquè estem veient aquell cos, i alhora el veiem

també per dintre: com el cor se li accelera, quan el cap se li en va o es posa contenta. De fet, la feina de Sanchis ha estat meravellosa, l'ha convertit en una obra de teatre, exactament amb l'esperit de Joyce: a manera de progressió, amb el mateix ordre que ell però amb una progressió dramàtica que ell també havia apuntat.

En aquest context, se't nota solta, sobrada d'energia, una energia desbordant.

Cada dia també surt diferent, d'alguna manera, a part d'algunes coses que són iguals, però el cert és que em deixo anar, em sento com un riu, em sento peix, em sento mar (*cada un d'aquests mots: peix, riu, mar, ressona en l'ambient*). També és veritat que sóc una actriu, una persona que m'he dedicat molt al teatre, perquè les coses arriben per un context determinat, això potser fa vint anys no ho sabia. El cert però és que fa 28 anys ja vaig fer Becket, amb una història molt semblant a aquesta: "Els bons dies", per alguna cosa Becket era secretari de Joyce... És una dona enterrada en una muntanya amb un marit per allà, la dona no es pot ni moure, el que passa és que no té el cos. Me la vaig aprendre construint-me un subtext, és a dir, tant per memoritzar com per representar-lo. Jo construeixo una altra història paral·lela, amb imatges. Faig com dos textos a la vegada (*amb els braços llargs i delicats els dibuixa al voltant de dos punys ben separats, elevats*), el text de l'obra i el meu text, em creio multitud d'imatges. Imatges que fan que recordi, evoqui, situacions emocionants.

El bagatge de l'actor és determinant per aconseguir aquesta capacitat d'interrelació entre els dos móns, en els teus darrers casos centrats en els papers de dones reflexives, compromeses mitjançant la paraula...

Mira, jo vaig estudiar teatre a l'autònoma, em vaig llicenciar en literatura catalana i contemporània, i és una cosa que sempre dic perquè no em fan por les paraules. La veritat és que les paraules m'ajuden molt. Per

exemple els tres darrers autors que he fet aquest any: Becket, Bernhard i Joyce la columna vertebral de la novel·la contemporània!, possibiliten d'una manera força semblant les primeres dones al teatre que comencen a pensar per elles mateixes, per primera vegada, això és molt important. De vegades em pregunto què hem fet malament perquè encara hàgim d'estar dient el mateix, però això ja és una altra cosa.

Resulta sorprenent la capacitat d'aquests tres pesos pesants de la nostra literatura de posar-se a la pell de la dona...

*espero que la
Molly Bloom me et
deixi dormir en tota
la nit! Per tot
el plaer que et pot
donar ella i no he
fet Joyce.
1 Peto -
Rosa María
23/11/00*

Sí, també ho penso moltes vegades. Jo crec que el millor és Joyce. Sinó, com ha pogut entrar tan bé en el pensament d'una dona? M'agrada molt també perquè tot i que la dona és lògic que se senti identificada amb moltes de les coses que diu o pensa la Molly, l'home, l'espectador home, també surt molt content perquè sap una cosa que li intriga molt: que és "Què pensa ella" en alguns moments, aquells que ell mai no sap què pensa. Així: per fi arriba al pensament d'ella en alguns moment. I fa riure, o provoca tendresa; pots arribar a un pensament molt privat d'ella.

Però el cert és que la dosi d'ironia que has flairat jo no l'havia evidenciat massa al text novel·lesc...

Això és meu (*somriu, trapella*), no es percep això massa, no. En aquesta línia, jo crec que el sentit de l'humor demostra intel·ligència, i m'agrada pensar que Molly era molt intel·ligent, que era capaç de parlar molt clar amb ella mateixa i de reconèixer les seves limitacions. I és tonta i és mona, i és nena i és pesada, i és simpàtica i és capritxosa, tot el que pot ser una dona... I jo tinc molt sentit de l'humor, jo pretenc ser alegre, el que passa és que m'agrada la ironia perquè t'obre com dues lectures sobre la vida i això crec que ho he traslladat al meu personatge.

Aquest distanciament a través de la ironia que permet Joyce, en el cas del teu paper a *La plaça dels herois*, de Thomas Bernhard, no seria possible, no creus?

Bernhard va ser molt difícil, era un cap més boig, era un home que es reprimia les emocions. A mi em venia molt de gust una dona així, perquè jo sempre he fet dones que es controlen, maquiavèliques, i tenia ganes de mostrar que la dona no és només així, que pot ser de moltes altres maneres sense caure en la cursilada.

La mostra del caràcter claustrofòbic i obsessionat que es donava a través del teu paper a *La plaça...* es traspuava amb aquella angoixant i repetitiva imatge del planxat i plegat mecànic i impecable de les camises del senyor, impressionant!

(*Riu*) Vaig anar amb una planxadora professional, vaig estar allà, aprenent, i els diumenges, que és el dia de l'actriu..., a casa em posava a planxar, perquè resultés un hàbit molt fàcil perquè el que havia de mostrar era que em resultava fàcil planxar. Però això és una tècnica, és molt més fàcil a casa, però havia d'aprendre a plegar una camisa. I moltes vegades, a Barcelona, em paraven pel carrer i em deien "Gràcies, perquè la meua dona ja plega bé les camises", o senyors que deien "Ja sé planxar" (*torna a somriure, còmplice*).

Tornant a *La noche de Molly Bloom*, una de les seves gràcies és precisament que no cal haver llegit *l'Ulises* sencer per copsar-ne una gran part dels matisos...

Exacte, té una independència absoluta de l'obra. L'important, al teatre, és que la gent ha de rebre alguna cosa, això és vital. El que llegeix l'obra en rep una. I el que veu l'obra en rep unes altres. L'important és que rebi alguna cosa. Quina és més important?... m'és igual, potser el que en sàpiga més disfrutará molt més perquè tindrà uns coneixements, però això no vol dir que l'important, de fet, és que comuniquis el que sigui: planxar una camisa o el que sigui. I la meua obligació és que això arribi a l'espectador.

La presència física del marit en escena, ni que sigui roncant o canviant la postura, crec que és un encert perquè a l'obra hi és, i hi ha de ser, ben absent...

Jo crec que és bàsic, el marit s'implica al final, però aquest no. A l'home li falta cara, és abstracte, però hem de pensar que aquell home és qualsevol home. Li dona un caire generalitzador molt interessant.

Els tres homes de la vida de Molly també resulten paradigmàtics: el marit -Leopold Bloom-, l'amant passional i l'artista... Però per sobre d'aquests emergeix ella: la Dona amb majúscules...

-Cert; Boyland, l'amant, sí, un és passional, i l'altre, l'Stephen Dedalus, és el tio jove, el poeta. I la Molly és

tota una altra cosa: ella és la mare terra, no és tant la dona, sinó la naturalesa, és algú que desitja procrear, tenir fills... és molt positiu, dius sí, i diu sí. És un text molt positiu, energètic. Ha passat tot, el que li passa, però el dia continua, i és com lliure, vital i positiva en la vida. Ho trobo fantàstic. Comença dient "Sí" i acaba dient "Sí". Hi ha la vida i la mort...

L'objectivitat amb què Joyce pretén analitzar aquestes vides queda ben reflectida en escena, no creus?

Sí, no pretén donar un judici, la gent ja farà un judici en la seva reflexió personal.

Per anar acabant, els Homar, Sardà, Carulla, Novell, i tots aquells que heu fet possible el primer teatre de qualitat sembla que tingueu una segona joventut, ai! perdó! adolescència, que encara sou molt joves... no hi ha relleu?

Home jo no crec que pot haver-hi un relleu perquè encara estem al peu del canó. Per ara no el veig, hi ha molta feina, més feina que abans, més oportunitats. Ara et pots guanyar la vida, abans no. Era com un sacrifici a l'altar de la cultura. No crec que hi hagi aquest relleu. Però és el matix esperit, jo volia ser com la Jeane Moreau, no volia fer un "culebrón"; és una bona manera de donar-te un nivell, o un llistó, no creus? Ara estem més pendents d'altres coses...a més a més encara som molt joves nosaltres (*recrimina amb afectuosa decisió*).

La conversa continua, ja fora de micro, i es fa tard. Com diu la dedicatòria que li he pogut arrabassar, ni la Molly Bloom ni la Rosa Novell no m'han deixat dormir, m'han trasbalsat en la mateixa mesura la lectura del Capítol 18 que l'obra que representa. Dues grans dones. "Sí".